

8. Textos da composición histórica CUESTIÓN NACIONAL EN ESPAÑA NO ÚLTIMO TERZO DO XIX

Doc. 1 Memorial de agravios, 10 de marzo de 1885

Non temos, Señor, a pretensión de debilitar, nin moito menos atacar a gloriosa unidade da patria española; ó contrario, desexamos fortificala e consolidala; pero entendemos que para logralo non é bo camiño afogar e destruír a vida rexional para substituíla pola do centro (...). O que nós desexamos, Señor, é que en España se implante un sistema rexional adecuado (...). Desexámolo non só para Cataluña, senón para todas as provincias de España; (...)

Señor: estamos privados do noso sistema administrativo (...). Non podemos usar a nosa lingua máis que nos nosos fogares e en conversas familiares (...). (...) hai tempo que se nos vén ameazando con destruír, ou cando menos adulterar, o noso dereito civil (...)

O día máis feliz da nosa vida, tanto para nós como para a gran maioría dos españois, sería aquel en que, restaurada a vida das rexións (...), puidésemos xuntos lanzar ó vento (...) un berro atronador de viva España!, en que se mesturasen todas as linguas nacionais, oficialmente iguais en categoría, e unidas nun único sentimento.

Doc. 2 Bases de Manresa, 27 de marzo de 1892

Base 3ª. A lingua catalá será a única que, con carácter oficial, poderá utilizarse en Cataluña e nas relacións desta rexión co poder central.

Base 4ª. Só os cataláns de nacemento ou por virtude de naturalización, poderán desempeñar en Cataluña cargos públicos (...).

Base 6ª. Cataluña será a única soberana do seu goberno interior. Polo tanto, promulgará libremente as súas leis orgánicas (...).

Base 7ª. O Poder lexislativo rexional radicará nas Cortes catalás (...).

Base 9ª. Exercerán o Poder executivo cinco ou sete altos funcionarios nomeados polas Cortes (...)

Doc. 3 Regulamento de Euskaldun Batzokija. Sabino Arana, 1894

Art. 3º. *Jaungoikua* (Deus). Biscaia será católica-apostólica-romana en todas as manifestacións da súa vida interna e nas súas relacións cos demais pobos.

Art. 4º. *Lagizarra* (lei antiga, foros). Biscaia construírase libremente. Restablecerá en toda a súa integridade o esencial das súas leis tradicionais chamadas foros. Restaurará os bos usos e costumes dos nosos maiores. Constituirase, se non exclusivamente, principalmente con familias de raza *euskeriana*. Sinalará o *euskera* como lingua oficial (...)

Art. 8º. Sendo Biscaia pola súa raza, lingua, fe, carácter e costumes, irmá de Álava, Benabarre, Guipuscoa, Lapurdi, Navarra e Suberoa, ligarase ou confederarase con estes seis pobos para formar un todo chamado Euskaria (...)

Art. 12º. Prohibese: a blasfemia, os cantares impíos e obscenos, os xogos de azar e os cantos xenuinamente españois.

Doc. 4 Obxectivos do PNV (1906)

Ó pobo vasco. Ameazada de morte a nacionalidade vasca polo perigo que corre a raza, a punto de desaparecer o seu idioma e adulterados o seu espírito e tradición, o nacionalismo vasco aspira a purificar e vigorizar a raza, a depurar e difundir o *euskera* ata conseguir que sexa a única lingua de Euskadi e a purificar o espírito e esclarecer a tradición do pobo vasco, encamiñado os seus traballos en canto a ese fin:

A que o pobo vasco siga, fervorosamente, as ensinanzas da Igrexa católica, apostólica e romana, como as seguiu e observou en tempos pasados (...)

A que volvan imperar os bos usos e costumes esquecidos, fomentando os que se conservan e combatendo os exóticos e prexudiciais.

A que as institucións políticas, xurídicas, económicas, etc., características do pobo vasco, volvan ter vixencia e acción, acomodadas, no que se precise, á realidade dos tempos actuais (...)

O seu ámbito de acción é Euskadi, ou sexa, todas as rexións do País Vasco que se denominan Araba, Guipuskoa, Navarra, Biskaia, Laburdi e Zuberoa, solar da raza vasca.

Doc. 5 O rexionalismo liberal. Manuel Murguía, *O rexionalismo galego*, 1889

As rexións, ou se se quere mellor, as nacións con minúscula, resisten con instintiva enerxía ó aniquilamento que as ameaza (...). Que o prazo en que teñan que alcanzar a vitoria sexa máis ou menos longo, importa pouco; o certo, o indubidable para nós é que o triunfo será seu (...).

Lingua distinta, díxose sempre, distinta nacionalidade. Sentíndoo así, Galicia tívose sempre por nación de feito; o mesmo cando tiña reis e condes propios (...) que incorporada a Castela (...). É un feito, pois, que pola orixe, polo territorio e a linguaxe, de igual maneira que pola súa historia e a comunidade de sentimentos e desexos, estes pobos do noroeste forman unha nación con caracteres propios, distinta das que constitúen o Estado español. Tamén é un feito que hoxe non vive a desgusto, pero tampouco de tan boa vontade como se supón, baixo o imperio de xentes e de cousas que lles son contrarias (...). Trata con empeño de conservar canto é propio e (...) recobrar, polo menos, a autonomía administrativa. Non quere que o poder central, que a descoñece, a governe como unha colonia (...). Desexa que a súa lingua sexa tan oficial como a do Estado. Que os que teñan que administrar xustiza e dirixir a conciencia do home do noso país, sexan escollidos entre os seus fillos. Que nas reformas necesarias para o seu benestar se lle escoite (...). Nunha palabra, quere a descentralización máis completa, baixo todos os aspectos e en todas as ordes, no moral, no intelectual, no político e no dos intereses materiais. ¿Hai nisto falta algunha de patriotismo?

Doc. 6 O rexionalismo tradicionalista. A. Brañas *Bases xerais do rexionalismo e a súa aplicación en Galicia*. 1892

Base 1. (...) O fundamento do rexionalismo é a rexión natural autónoma segundo a cal os intereses peculiares e característicos das rexións xamais deben ser gobernados, dirixidos, unificados e confundidos cos sistemas xerais do Estado (...)

Base 13. O poder rexional estaría subordinado ó central só en canto ó mantemento da unidade da patria común, á independencia política de España e ós intereses xerais e comúns de todas as rexións pero sería autónomo e único soberano para promulgar as leis interiores e peculiares de cada territorio rexional.

Base 14. O poder rexional exercería a súa función lexislativa por medio de Cortes ou Asembleas (...).

Base 15. As Cortes rexionais elixirán os individuos do poder executivo que se organizarían nunha forma semellante ó poder executivo central ou segundo as tradicións de cada rexión (...).

Base 22. Os cargos e empregos públicos, beneficios e honores deben outorgarse con preferencia, e en igualdade de circunstancias, ós naturais da rexión (...).

Base 24. (...) A lingua rexional galega será de uso potestativo entre os naturais da nosa rexión, tanto na esfera oficial e pública como na privada, e obrigatoria nas escolas primarias en concorrencia co castelán.